

داستان کوتاه و ویژگی های آن

داستان کوتاه روایت منثور کوتاهی است که نویسنده در آن با بکار گیری پیرنگی منظم و منسجم ، شخصیت یا شخصیت های معدودی را که در واقعه ی اصلی ، به عملی واحد دست میزنند ، نشان می دهند و تاثیری واحد را به خواننده القا می کند . داستان کوتاه به طور همزمان در سده ی نوزدهم میلادی در ، امریکا ، فرانسه و روسیه پدید آمد . نخستین کسی که به طور جدی به این نوع ادبی پرداخت و نظریاتی را درباره ی آن ارائه کرد، ادگار آلن پو ، شاعر و داستان نویس امریکایی (۱۸۰۹ - ۱۸۴۹ م) بود که او را پدر داستان کوتاه می دانند . پو در نظریات خویش برای این نوع ادبی که خود آن را قصه ی منثور می نامید ، ویژگی هایی برشمرد : ۱- باید به اندازه ای باشد که طی نیم تا دو ساعت بتوان آن را خواند ۲- فقط به یک موضوع پردازد ۳- تاثیر واحدی به خواننده القا کند ۴- واژه های اضافی که در تاثیر گذاری یا ساخت داستان نقشی ندارند در آن راه نیافته باشد ۵- از نظر خواننده کامل و پخته باشد . با این حال بیشتر داستان های کوتاه در سده ی نوزدهم میلادی با اصول برشمرده ی پو فاصله داشتند و به انها قصه ، طرح ، لطیفه و گاه مقاله می گفتند. به غیر از پو دو نویسنده هم عصر او نیز در تکوین داستان کوتاه نقش بسزایی داشتند : نیکولای گوگول ، نویسنده ی روسی (۱۸۰۹ - ۱۸۵۲ م) که برای نخستین بار برای فقر زدگان و

محرمان جامعه داستان نوشت و از همین رو وی را پدر داستان کوتاه واقع گرا می نامند و گی دومی پاسبان داستان نویس فرانسوی (۱۸۵۰-۱۸۹۳ م) که مبدا داستان کوتاه حکایه است . مویاسان داستان کوتاه را از حوزه ی محدود خیال پردازی های بی قید و شرط و معیار های دست و پاگیر ادگار الن پو بیرون آورد و به واقعیت سوق داد. با این همه نخستین کسی که اصطلاح داستان کوتاه را در زبان انگلیسی به کار برد ، براندر متیوز ، منتقد امریکایی (۱۸۵۲-۱۹۲۹ م) بود که در فلسفه ی داستان کوتاه به معرفی ان پرداخت (۱۸۸۵ م) . چندی بعد فرانک اوکانر نویسنده ی ایرلندی در صدای تنها که که پژوهشی در مورد داستان کوتاه است ، سه رکن برای داستان کوتاه قایل شد : شرح ، گسترش و نتیجه . اوکانر بران بود که داستان کوتاه بیشتر مناسب جوامعی است که عنصر نابسامانی در انها حاکم است و احترام به جامعه چندان ارزشی ندارد. اوکانر داستان کوتاه را از انواعی می دانست که با محرمان جامعه سر و کار دارد . اصولا ارزش واقعی داستان کوتاه در پیام انسانی ، همدردی با رانده شدگان و ستمدیدگان و انتقاد سخت و کوبنده از جامعه نهفته است . با توجه به تعریف ها و ویژگی هایی که منتقدان و نظریه پردازان داستان کوتاه برای این نوع ادبی ارائه کرده اند می توان خاصه های تغییر ناپذیری برای ان در نظر گرفت مهمترین خصوصیت داستان کوتاه ، کوتاهی ان است . داستان کوتاه اغلب

۱۵۰۰ تا ۱۵۰۰۰ کلمه دارد . معمولا شخصیت ، ادم ها در بیشتر داستان های کوتاه پیش از آغاز داستان ساخته و پرداخته شده است و خواننده شخصیت ها را فقط در بهره ی خاصی از زندگی و تحت شرایطی ویژه مشاهده می کند . همین ایجاز در داستان کوتاه است ، که داستان کوتاه نویس را وا می دارد تا بجای پرداختن به کل زندگی ، بخشی از آن را موضوع کار خود قرار دهد . تعداد شخصیت ها در داستان کوتاه محدود است و فضای کافی در آن برای تحلیل دقیق و موشکافانه و نیز پرداختن به جزئیات وجود ندارد (به عقیده برخی از نویسندگان فقط برشی از زندگی است) . با این همه کلیه عناصر رمان ، کمابیش در داستان کوتاه نیز به چشم می خورد . مثلا ، داستان کوتاه با پیرنگی آغاز می شود و با درونمایه ویژه خود سر انجام به گره گشایی می رسد و با توجه به سبک های گوناگون قابل بررسی است . داستان کوتاه نویس غالبا داستان خود را در نزدیکی و حاشیه ی اوج بزنگاه آغاز می نماید (شروع با تعلیق) و مقدمه چینی نمی کند . ابهامات و پیچیدگی ها را به حداقل می رساند و و به سرعت دست به گره گشایی می زند (این امر گاهی طی چند جمله صورت می گیرد) . با توجه به همین ویژگی ها است که داستان کوتاه را ، هنر و افریننده ان را ، هنرمند ، می نامند . کلیه عناصر داستان کوتاه باید چندان بقاعده ، همخوان و کار آمد باشد که وقتی خواننده به سراغ ان می رود مجذوبش شود و به آرامش و لذت برسد .

داستان کوتاه همانند دیگر انواع ادبی ، وضع و موقع انسان هفا را برای خواننده تصویر می کند . ایجاز که مهمترین ویژگی داستان کوتاه است ، باعث می شود تا داستان نویس در کار خود همانند شاعر هوشیار ، منضبط و خلاق باشد. بنابر باور ویلیام فالکنر ، رمان نویس امریکایی ، هر رمان نویسی ابتدا می خواهد شعر بگوید ولی متوجه می شود که در توانش نیست ، سپس به داستان کوتاه روی می آورد که بعد از شعر ظریف ترین نوع ادبی است ، در این کار نیز فرو می ماند و نهایتا رمان نویسی را پیشه ی خود می کند .

منابع و ماخذ : ادبیات داستانی . باز افرینی واقعیت جهان داستان ۱۵-۷. صد سال داستان نویسی در ایران . فرهنگ داستان نویسان ایران . درباره ی داستان کوتاه